

SLOVENSKÉ NÁRODNÉ NOVINY

ZALOŽIL LUDOVÍT ŠTÚR 1. AUGUSTA 1845

VYDÁVA MATICA SLOVENSKÁ

Cena 0,50 €

Gorila rozhodne
o voľbách
Strana 4.

Chorvátsko ide
do Európy
Strana 5.

Korupcia je
rakovina spoločnosti
Strana 6. - 7.

Nefahký osud
Dušana Slobodníka
Strana 10.

Zo života
Matice slovenskej
Strana 11. - 12.

SLOVO O SLOVENSKU

To, že vlastenectvo je pre svetoobčiansky orientovaných tiežslovákov zastaraným zápečníctvom, je známe. Historicky je to dané najmä tým, že Slovensko bolo počas svojej existencie, až na krátke obdobie prvej Slovenskej republiky, vždy v podruží niektorého silnejšieho suseda a vtedajšie slovenské vládychtivé elity v záujme svojich osobných či stavovských záujmov buď dobrovoľne, alebo nedobrovoľne kolabovali s vládnymi elítami dominujúcich národov. Ťažko asi pritom presvedčíme všetkých tých svetoobčanov, kozmopolitov, internacionalistov, čechoslovakistov, monarchistov, anarchistov, že národnoštátny záujem Slovenska a národné povedomie nie je v nezmieriteľnom protirečení či už s európskou integráciou alebo s globalizáciou.

Od vzniku samostatnej Slovenskej republiky sa pre vlastenectvo urobilo nemalo, ale stále nie dosť. Svojím spôsobom je to pokračovanie nedokončeného národného obrodovania. Spomeňme aspoň také významné kroky, ako bolo umiestnenie jazdeckej sochy Svätopluka v areáli Bratislavského hradu, mnohých plastík, bust či pamätných tabúľ národovcov alebo monumentov vierozvestov Cyrila a Metoda. Mimoriadne významný je aj aktuálny zápas s veľkomaďarmi a prouhorskými nostalgikmi o znovuosadenie súsošia Márie Terézie v Bratislave.

K posilneniu vlastenectva prispelo aj umiestnenie štátnych symbolov v školách na základe zákona. Opozícia to vtedy kritizovala. Po nástupe k moci ho však nezrušila. Vlastenectvo aj napriek jej prekážkam a odporu zapúšťa pevné korene. Ukázalo sa tiež, že nie je cudzie ani mladým ľuďom. Dôkazom boli aj minuloročné majstrovstvá sveta v hokeji na Slovensku. Záplava štátnych symbolov a vrelý vzťah k nim vystrašil tých, čo považujú vlastenectvo za provinčné zápečníctvo. Toto zistenie je povzbudzujúce. Aj na nedávnych podujatiach Matice slovenskej sa ukázalo, že večár prejavov vlastenectva je pestrejší, ako si niekedy myslíme.

Josef HAJSTER

R - 2012004

NEOGRAFIA
MARTIN
www.neografia.sk

Bratislavský pokus premenovať dunajské nábrežie je chabý odvar pražského hnutia Preteky Havel – Štefánik mesto nedopustí

BRATISLAVA (Dušan D. KERNÝ) – V tieni mohutného hnutia v Prahe premenovať po zosnulom Václavovi Havlovi za sumu 150 miliónov českých korún pražské letisko a najsť ďalšie miesta na jeho pamätník sa objavil aj v Bratislave pokus uvažovať o premenovaní dunajského nábrežia po bývalom prezidentovi československej federácie a Českej republiky. Na podnet mnohých odoziev zisťovali Slovenské národné noviny názor verejnosti a úradov na túto otázku.

Novému nábrežiu v Bratislave dominuje Štefánik. Má niesť meno V. Havla?

Ani jeden z úradov – či už úrad primátora hlavného mesta, primátorky Starého mesta alebo mestskej časti Ružinov, kam nábrežie, ktoré sa navrhuje premenovať, neregistrujú nijakú oficiálnu žiadosť. Nijaké preteky Havel – generál Štefánik nebudú – hlavné mesto zastáva názor, že všetko treba robiť dôstojne a s rešpektom k národným dejinám. Pri výbere pomenovaní alebo premenovaní nepripustí, aby sa vytvárala situácia nejakých pretekov, aby sa vzhľadom na aktuálne potreby či názory nahradzoval pamätník jednej historickej osobnosti druhou. Takúto negatívnu skúsenosť urobila Bratislava pri pokuse nahradit' súsošie štúrovcov sochou Márie Terézie. Nik nepopiera

význam Márie Terézie a snahu najsť na to priestor, ale je neprijateľné, aby sa zároveň s tým obnovoval pamätník postavený k miléniu a bol holdom nielen aj vtedajšej v Maďarskom kráľovstve panujúcej moci. Vyplýva to o. i. z najucelenejšieho stanoviska a informácií, ktoré nám poskytol úrad primátora Milana Ftáčnika.

Starostka mestskej časti Bratislava-Staré Mesto Táňa Rosová víta iniciatívu, aby sa niektoré verejné priestranstvo pomenovalo po bývalom prezidentovi Václavovi Havlovi, a to po splnení všetkých zákonných podmienok. Úvahy o pomenovaní vníma Staré Mesto ako začiatok diskusie o nájdení vhodného miesta v Bratislave.

(Viac na 2. strane)

Zo Štúra, z Hviezdoslava či z Murgaša spravili cudzí podnikavci jarmočné čačky Kšeftujú s osobnosťami so symbolmi národa

BRATISLAVA (Ivan BROŽÍK) - Ludovít Štúr je v mysliach Slovákov zapísaný ako najvýznamnejší predstaviteľ slovenského národného života, ako vedúca osobnosť slovenského národného obrodovania, tiež ako kodifikátor spisovného slovenského jazyka. Meno Ludovíta Štúra nesie aj malá planétka vo vesmíre (3 393) a nás súčasníkov to len a len naplní hrdošťou.

V úplne inej rovine je používanie mena a podobizne tejto a ďalších dejinných postáv Slovákov v súvislosti s aktuálne prebiehajúcou reklamnou kampanou súkromnej firmy Národná pokladnica, s. r. o., na medailu s emblémom Ludovíta Štúra.

Vieme si predstaviť, že keď niekde zaznie názov Národná pokladnica (NP), pôsobí to seriózne a osloví nielen národovcov. Lenže je to názov až príliš podobný oficiálnej inštitúcii Štátna pokladnica. A kto by nedôveroval oficiálnej inštitúcii štátu? Ibaže NP je súkromná firma vo vlastníctve Holanďanov, Polia-

kov a občanov z Veľkej Británie. Aspoň podľa obchodného registra. A tu už by mal záujemca o produkt, ponúkané masívnou inzerciou NP, spozornieť. A nielen pre nasledujúce vyjadrenie: „Štátna pokladnica sa jednoznačne dištančuje od akéhokoľvek spájania s predmetnou spoločnosťou a je nám samozrejme ľúto, že si niektorí občania zamieňajú našu organizáciu so spoločnosťou, ktorá vykonáva svoje aktivity pod názvom Národná pokladnica, s. r. o. Ubezpečila SNN Martina Hujová, hovorkyňa Štátnej pokladnice (ŠP). Z vyjadrenia ešte doplníme, že ŠP „nepracuje a nikdy nepra-

covala s hotovosťou ani s predmetmi, ktoré možno označiť ako numizmatické exempláre“.

Firma Národná pokladnica má v ponuke aj pamätne dvojeuromince, ktoré vydala Národná banka Slovenska (NBS) pri príležitosti desiateho prijatia výročia eura. Ak si však objednávateľ naozaj mimoriadne pozorne nepreštuduje obchodné podmienky, už pri prvej objednávke „za zvýhodnenú cenu“ dve eurá za kus sa zaviaže na odber ďalších mincí v konečnom dôsledku, ho jedna dvojeurovka, nakúpená od NP, môže vyjsť až na viac ako trinásť eur.

(Viac na 2. strane)

3 OTÁZKY PRE: Ľudmilu CVENGROŠOVÚ, akademickú sochárku

• Významné životné jubileá si v roku 2012 pripomína štvrt' stovky členov Umeleckej besedy slovenskej. Predstavujú sa na spoločnej výstave v Galérii SVU na Dostojevského rade v Bratislave. Vaše zaujatie históriou je všeobecne známe. Reliéfy žien, ktoré pohli dejinami, aj tak príjemne prekvapili, patria na prehliadke k divácky najatraktívnejším...

Na tejto výstave je len zlomok kolo-rovaných reliéfov slávnych žien, ktoré vytváram už dlhší čas. Ich počet sa blíži k trom desiatkam. Zobrazujú reálne historické osobnosti – egyptské, asýrske, panovníčky, hrdinky antiky, vizionárky, záračné bojovníčky, ženy búrajúce predsudky a konvencie, femme fatale, nezabudnuteľné umelkyne, smelé cestovateľky, objaviteľky nových obzorov, spisovateľky... Usilujem sa zobraziť aj všetko podstatné, čo je s mojou múzou spojené – vytvorím príbeh o Kleopatre, Semiramis, Jane z Arku, madame Pompadour, Márii Terézii, cisárovnej Sisi, Sarah Bernhardovej, Marie Sklodowskej-Curie, ale aj špiónke Mata Hari či Cinke panne...

• V minulých dňoch ste dokončili

inú legendárnu postavu, ktorá sa nezmazateľne zapísala do histórie slovenského hokeja, ale aj do srdc väčšiny Slovákov. Čo vás podnietilo vytvoriť sochársku podobizeň Pavla Demitru?

Opäť silný, dojmavý príbeh výraznej osobnosti. Preživala som ho nie ex post, ale od prvej chvíle katastrofy pri Jaroslavi. Vníkala som jeho tragiku po každom spravodajskom šote v televízii, plakala som pritom, kupovala noviny, čítala každý riadok a opäť plakala. Keď prišiel objednávateľ s ponukou, aby som vytvorila bustu tohto skvelého športovca, kapitána reprezentácie a charakterného človeka pre štadión v Trenčíne, brala som to ako istú poctu. Predsavzala som si vytvoriť slovenského hrdinu, statočného

bojovníka, vzor, mierne idealizovaný prototyp hokejového vladky a nositeľa vlastností, z ktorých vyrastá pojem fair play.

• UBS bude v jeseni vystavovať vo Florencii. Ste „vo výbere“ tých umelcov, ktorí nás budú v Dome Danta Aligieriho reprezentovať kolekciou diel nazvanou Commedia Humana. Čo na ňu vyberie „malá veľká dáma“ slovenského sochárstva?

Zo spomínaných reliéfov určite Lucreciu Borgiu a medaily venované Michelangelovi a pápežovi Jánovi Pavlovi II. A možno už bude hotová Camille Claudel, Agata Christie alebo Matka Teréza...

Zhovárал sa Emil SEMANCO

Expert na lovenie v kalných vodách

Roman MICHELKO

Keď sa pohroma zdá nevyhnutná, objavujú sa proroci. Občas sú aj falošní, lenže oklamani na to prídu až neskôr. Pravica je dnes v hlbokoj kríze, asi najväčšej od vzniku Slovenskej republiky v roku 1993. Vnútorne rozhádaná, nekonzistentná, bojujúca najmä medzi sebou a navzájom si nasadzujúca psiu hlavu. V takýchto kalných vodách sa potom veľmi dobre loví. A v kategórii lovenia v kalných vodách je Igor Matovič majster par excellence. Pre ľudí, čo si neuvedomujú ako reálne funguje politika, prišiel s pôsobivým heslom, aby nevolili „straničkových panákov“, ale skutočné osobnosti. Problém je v tom, že on sám v skutočnosti neponúka nijaké nové osobnosti, ale sú-

bor politických skrachovancov, ktorých voliči už ikrát odmietli (OKS, KDS) a do parlamentu dostali len ako parazity na chrbte niekoho iného.

Čo je však najpodstatnejšie, jeho koncept politiky či strany-nejstrany, ktorú prezentuje, je už zo svojho princípu absurdný. Zastupiteľská demokracia totiž funguje na princípe, že isté sociálne skupiny (napríklad ľudia žijúci z vlastnej práce, ktorých príjmy sú hlboko pod štatistickým priemerom) sformulujú svoje požiadavky a očakávajú od istých politických síl, že ich budú obhajovať. Rovnako tak svoje požiadavky predložia ľudia, ktorí profitujú z práce zamestnancov, špičkoví experti, predstavitelia finančných žra-

lokov, obyvatelia veľkých miest a podobne. Je logické, že tieto skupiny obyvateľstva zastupujú rozdielne politické strany, ktoré potom presadzujú program výhodný práve pre tú skupinu voličov, ktorú zastupujú. No a potom prídu voľby a podľa volebných výsledkov sa v nasledujúcich štyroch rokoch (alebo aj menej) presadzujú riešenia, ktoré sú viac výhodné pre jednu sociálnu skupinu (tú väčšinovú) na úkor tej druhej (menšinovej). Samozrejme, toto je len rámcový pohľad, ako to v politike funguje, ale v princípe to platí. Matovič prichádza s niečím iným. Program, spoločné ciele či vi-

KOMENTÁR

denie sveta, hodnoty, na základe ktorých sa politici rozhodujú, sú nepodstatné. Podstatné je, aby boli v politike osobnosti, ktoré nie sú manipulovateľné a majú vždy svoju hlavu. Nepríjemný dôsledok takto stanovených kritérií však je, že takéto „osobnosti“ sa potom z logiky vecí rozhodujú nevyočítateľne. To však má veľmi neblahé praktické následky. So stranou-nejstranou, akú voličom predstavuje Matovič, de facto nemožno podpísať koalíčnú dohodu. Ak by svoje vyjadrenia myslel vážne, museli by ju podpísať s každým poslancom jeho poslaneckého klubu osobitne a takisto by bolo nevyhnutné o každom spornom rozhodnutí viesť dlhé a vyčerpávajúce rokovania s každým poslancom osobitne. V tom prípade však termín poslanecký klub – teda miesto, kde sa dohodujú spoločné riešenia – stráca svoj význam. Z toho potom logicky rezultuje, že Matovičova partia je vhodná len do opozície.

Problém je v tom, že tieto skutočnosti si neuvedomuje

množstvo jeho potencionálnych voličov. Matovič veľmi umne využíva absolútny, programový, osobnostný a morálny rozklad pravice, ktorý sa v ostatných dňoch a týždňoch personifikoval do spisu SIS Gorila. Jeho najväčšia sila je v happeningovom spôsobe politickej seba-prezentácie, čo mu, bohužiaľ, aj dosť vychádza. Široko medializovaný „bombing“ mailových schránok poslancov parlamentu, aby zrušili priestupkovú imunitu, ešte dosolil provokatívnym parkovaním na zakázaných miestach pred Hlavnou stanicou v Bratislave. V spolupráci s bulvárnyimi médiami tak ukázal, aká je arogancia poslancov, aj to, že polícia ani v prípade takejto provokácie nemôže zasiahnuť.

Svoj cieľ dostať sa do parlamentu má tak na dosah. Z tohto pohľadu má Bugárovo vyhlásenie, že Matovičov úspech bude znamenať fatálnu porážku slovenskej pravice, skutočne trpkú prichuť, ale je aj dôvodom na hlbokú sebereflexiu.

Maroš Kramár sa v mnohom (ne)mýli

Ivan BROŽÍK

Zaujali nás nedávne výroky herca a podnikateľa, či skôr podnikateľa a herca Maroša Kramára v Prahe. Pre denník E15 okrem iného povedal: „Divadlá sú na Slovensku zavreté a z bývalých kultúrnych stredísk sa stali vietnamské tržnice. Je to tragické. Kultúra u nás nemá nijakú podporu.“ Na porovnanie pán Kramár v rozhovore vyzdvihol, že „Česi milujú divadlá a kultúru majú radi“. Nuž, v niečom má česko-slovenská hviezda pravdu, v niečom ho treba dosť rázne poopraviť. Predovšetkým, ak Česi navštevujú divadlá, treba zohľadniť aj ich priemerné príjmy, ktoré sú neporovnateľne vyššie ako slovenské. A treba spomenúť

aj ceny vstupeniek, ktoré sú kalkulované aj pre ľudové masy a nielen pre smotánku z hlavného mesta. M. Kramár sa možno nemýli v tom, že stav v kultúre „je tragický“. Je naozaj tragický a stačilo na to jedno neúplné volebné obdobie súčasnej moci a zároveň nemohúcnosti pána ministra Krajčera. Iné je totiž umenie moderovať, teda v našom, slovenskom ponímaní, skákať do reči, a iné je pozdvihať túto činnosť na umenie. A dajme za pravdu pánovi Kramárovi aj v tom, že z „bývalých kultúrnych stredísk sa stali vietnamské tržnice“. Kto ich z nich urobil? Liberálni manažéri, ktorí v každej príležitosti vidia zisk do vlastného vrecka a jedinú

kultúra v ich predstavách je šum bankoviek, sprevádzaný cengotom mincí.

V čom sa však Maroš Kramár dosť mýli? Nie zo všetkých kultúrnych domov sa stali vietnamské tržnice. Starosta obce Pruské na

POZNÁMKA

Považí pán Viliam Cibik napríklad ruinu starého obecného „kulturáku“ s pomocou eurofondov a bez pomoci nášho ministerstva kultúry pozdvihol z trosiek a dnes na jej mieste stojí moderná ustanovizeň. Stretávajú sa v nej aj miestni divadelníci, aj keď so svojím umením nepodnikajú, iba „robia“ kultúru.

Ich súbor Hugo už dávno svojim renomé presiahol hranice Slovenska. Takých obcí je však na Slovensku oveľa viac. Aj vďaka matičiarom, ľudia v regiónoch nezabúdajú na kultúru. Naopak, budujú ju, vstúpajú mladšej generácii a to všetko – nezištne. Dôkazom sú mnohé folklórne súbory, ochotnícke spolky, čitateľské krúžky. Nie, pán Kramár, kultúra na Slovensku nie je v tragickom stave. Tam, kde sa jej venujú z presvedčenia, s láskou, so srdcom, tam sa jej darí možno viac ako kedysi. Kultúra je naopak v tragickom stave v mestách, kde sa stala iba zdrojom kratochvílnych radovánok akejsi pseudosmotánky, akýchsi pseudocelibrít a množstva snobov, ktorí z „kultúrnych podujatí“ odchádzajú s horčicou na saku a s pomarančmi vo vreckách. Kultúra sa stala pakultúrou tam, kde sa zmiešala s biznisom. A možno ešte, pán Kramár – ani v tých Čechách to nie je až také ružové. Pod článkom s vašimi vyjadreniami sa totiž ob-

javili aj takéto čitateľské názory: „Aj tak všetko financujú obyčajní ľudia zo svojich daní, keby sa tí snobi mali živiť sami, tak sa nikto z nich tak dobre mať nebude. Na každom kroku máme divadlo, ale nikoho nezaujima, koľko ľudí žije pod mostmi, ani tých hercov. Hlavne, že naše celebrity majú na svoje radovánky.“

Veru, kultúra je na počudovanie ešte stále tam, kde ľudom zostal v myslení priestor aj na inú kategóriu, ako je kšeft. Dokonca neraz aj v človeku, ktorý sa dostal pod ten most. Kultúra žije tam, kde v živote mnohých z našej hviezdnej smotánky neboli – v maličkých obciach, na lazoch, kdekoľvek, kde žijú ľudia, ktorí neprestali byť ľuďmi. Možno tam iba nemajú na honorár pre obchodníkov s kultúrou. Majú však niečo iné, oveľa hodnotnejšie, svoju jedinečnú kultúrnosť, ktorá ich drží ruka v ruke s kultúrou. Takže budme presní – biznisu s kultúrou sa u nás veľmi nedarí. A to je možno aj dobre.

SPOZA OPONY

Keď sa v reštaurácii slovenského domu na Druhej Brestskej ulici v Moskve čašník ponáhla oveľa viac ako inokedy, je zrejme, že na obed prišiel rodák z Popradu. Legenda Július Šupler. Prichádza takrečeno nezbadaný, ale v čašníčkovi sa ozve aj hokejový fanúšik – a aj Slováč. Veď Šupler je ten muž, s ktorým sa hokej na Slovensku prebojoval po potupnom a nespravodlivom zariadení po rozchode federácie do najvyššej skupiny svetového hokeja, odkiaľ ho vtedy intrigánsky chceli vytlačiť. Nemusíte sa pýtať, prečo J. Šupler obeduje oblečený do nenápadného svetra práve v Moskve. Kto sa to pýta, nevie, čo je hokej, nevie, čo je šport, nevie, čo je CSK Moskva. Teda nevie veľa z toho, čo hýbe národom a patrí nielen do našich športových dejín.

Keď sa v lotyšskej Rige spytate, kto jazdí po meste na bielom koni, povedia vám, že nik, ale bol taký prípad, keď slovenský tréner ich hokejového mužstva to urobil

– a bol jediný – pretože to bola súčasť stávky o výsledok hokejového zápasu, na ktorý v Rige nezabudnú.

Keď v januári v roku 2012 počúvate hostiteľa stretnutia Kongresu slovenskej inteligencie za nezávislé Slovensko z roku 1992, bývalého ministra hospodárstva

Prečo vlastne ľudia chodia do Ruska

Dušan D. KERNÝ

a kľúčového strojcu volebného víťazstva „modrých“ v roku 1998 L. Černáka, hovorí o podnikaní na Východe, v Rusku. Hovorí o nevyhnutnosti vyvážených vzťahov smerom na Východ. Rozhodujúcu orientáciu na Západ treba vyvažovať vzťahmi na Východe, predovšetkým v Ruskej federácii, a na Ukrajine – a aj ekonomickým prie-

nikom do Bieloruska. Tam všade podniká. Hovorí to v historickej budove, kde kedysi sedel parlament hlasujúci za zvrchovanosť Slovenska, pred dvomi stovkami známych osobností a aktivistov Matice slovenskej. L. Černák to nehovorí verejne len teraz. Pred niekoľkými rokmi, v mikrobuse

biatlonistická hviezda Anastasia Kuzminová, ktorá už má slovenské občianstvo, nebolo to len o športe. Bolo to aj o tej časti takmer večne zamrzutej Ruskej federácie, ktorá vyzývala svetoznámeho architekta Normana Fostera, ktorý dal pečať Berlínu či Londýnu, aby aj im niečo postavil – prírodné bohatstvo

s ruským vodoinštalatárom Jágr nevyhrál. Všade bol autoritou, v Omsku však len na lade. Keď mu pri jeho kabíne išlo na nervy ustavičné kvapkanie vody, neporadil si. Omský vodoinštalatér mal svoju ligu. Príbeh hovorí o podmienkach v Rusku viac ako dlhé články. Napokon my na Slovensku, Slováci, stúpenci hokeja, Trenčania, sme s hokejom a podmienkami v Rusku zažili – práve tak ako Česi – tragickú skúsenosť, za ktorú sa platilo životom.

Keď onedlho budete počuť o výstave fotografií z Kamčatky, pozrite si ju dobre – jej autor sa volá Rudolf Schuster, na Kamčatke strávil mesiac. A zopár dní raftoval po divokej rieke, aby získal čo najpôsobivejšie fotografie v rieke loviacich medveďov. Podľa mňa tým prekonal aj Vladimíra Putina, ak mu pravda tento neukradne nápad v terajšej prezidentskej kampani. Na to by si však mal nechať „náš Rudinko“ ochranné autorské práva – veď v Rusku vždy môže ísť o veľa prachov...

Európske spoločenstvo sa od prvého júla tohto roku rozrastie o ďalší členský štát Chorváti obdivuhodne zvládli prístupový finiš

Tibor B. HAČKO - Foto: internet

Chorvátska vláda prijala v roku 2006 stratégiu rozvoja s cieľom urýchliť proces pripojenia krajiny medzi štáty Európskej únie. Bývalá predsedníčka vlády Jadranka Kosorová mohla v septembri minulého roku slávnostne oznámiť, že rokovania o prístupe Chorvátska k európskemu spoločenstvu boli ukončené. Nový premiér Zoran Milanovič mohol po nedávnom referende slávnostne oznámiť, že Chorváti vyjadrili súhlas so vstupom ich krajiny do Európskej únie. Na plebiscite sa však zúčastnilo len niečo vyše 43 percent obyvateľov.

V čase, keď Slovensko v roku 2003 podpísalo završenie prístupových rokovaní o začlenení sa do EÚ, Chorvátsko si iba podávalo žiadosť o vstup do tohto združenia štátov. K zlepšeniu politického obrazu význačne prispel vtedajší, dvakrát zvolený prezident Stjepan Mešić. Posledný predseda Predsedníctva zväzu Juhoslávie, mimoriadne populárny politik na oboch stranách barikády už rozpadajúcej sa krajiny.

Pôvodné ambície Chorvátska boli začleniť sa do EÚ spoločne s Rumunskom a Bulharskom v roku 2007. Chorvátski politici napriek straníckym spektrom si uvedomili, že ten, kto potrebuje EÚ, je ich krajina. Vláda prijala rozhodujúce opatrenia a Chorvátsko dosiahlo počas rokov 2008 – 2010 veľký pokrok v prispôbovaní sa normám európskeho spoločenstva. Dvadsaťosem septembra 2011 boli rokovania oficiálne ukončené a Dohodu o prístupí k EÚ mali k dispozícii všetci chorvátski občania v anglickej aj chorvátskej verzii na internetových stránkach. Večerní list podrobil analýze všetkých 31 kapitol a z toho vyplývajúce záväzky, pričom si ako príklad vzal aj slovenskú ekonomiku. V piatok 9. decembra 2011 podpísali dosluhujúca predsedníčka vlády Jadranka Kosorová a prezident Ivo Josipović v Bruseli Dohodu o prístupí Chorvátska k spoločenstvu. Krajinu však očakávali voľby, v Rakúsku bol zadržaný bývalý premiér a predseda opozičnej SDP Ivo

Chorvátska premiérka Jadranka Kosorová.

Sanader za korupciu a občan bol zrazu v krátkom čase postavený pred niekoľko konfrontácií.

■ TVRDÁ SUŠIENKA

Der Spiegel venoval problematike vstupu Chorvátska do spoločenstva sedem strán analytického rozboru, pričom analyzoval, čo prináša EÚ nový – dvadsiaty ôsmy člen. Žiaľ, málo pozitív – štrnásťpercentnú mieru nezamestnanosti, zahraničný dlh blížiaci sa k hodnote 102 percent gréckeho, HDP na úrovni Slovenska. Únia ešte nestránila Rumunsko a Bulharsko, zápasí s gréckym, portugalským, írskym a talianskym dlhom a už má prehltnúť nové sústo, ktoré pripomína dosť tvrdú „sušienku“. Tri a pol miliardy eur ako pomoc Chorvátsku z fondov

EÚ sú garantované len v prvých dvoch rokoch členstva. Potom si musí Chorvátsko pomôcť samo...

V parlamentných voľbách 4. decembra 2012 zvíťazil stredofarv blok Kukuriku, ktorý má v stopäťdesiatjedennom parlamente 80 kresiel. Novým premiérom sa stal Zoran Milanovič. Nové politické elity museli rýchlo pripraviť zrozumiteľnú mediálnu kampaň a vypísať na základe rozhodnutia chorvátskeho parlamentu referendum o prístupe krajiny do EÚ. Politici odchovaní Mešićom – ekonóm Čačić, právnička Vesna Pusićová a ostatní, v novej vláde úspešne zvládli prípravu na vstup. Záreby zaplavili farby Únie. Každý občan mal možnosť získať informácie v otvorených konzultačných miestach. Referendum pripravili na

22. januára, teda v rekordne krátkom čase šiestich týždňov.

■ DRAVÝ FINIŠ

Analytici aj tejto skutočnosti pripisujú nižšiu účasť občanov. Odsunutie referenda by znamenalo prijať ešte väčšie zmeny v ústave, čo z hľadiska vnútorných ani vonkajších pomerov nebolo akceptovateľné. Prvé výsledky hlasovania o prístupe Chorvátskej republiky do EÚ a po zrátaní údajov boli k dispozícii už hodinu po zatvorení 6 750 volebných miest.

Oprávnených voličov majú 4 485 386. Na hlasovaní sa zúčastnilo 1 959 266, čo je 43,68 percenta. Počet platných hlasovacích lístkov 1 947 544, čo je 99,44 percenta. Za vstup do EÚ bolo 1 298 370, čo je 66,27 percenta.

Na Slovensku by po takomto rezultáte referendum nebolo platné, ale za dva mesiace by ho zrejme ani nikto nebol schopný zorganizovať, nieto ešte s takým výsledkom! V Maďarsku bolo kvórum 25 percent a účasť len 19 percent. Chorvátsko má zatiaľ štatút oficiálneho pozorovateľa. Plnoprávnym 28. štátom EÚ sa stane až 1. júla 2013. Predtým ešte musia prístupovú zmluvu ratifikovať všetky členské štáty. Na Balkáne však zostáva nedoriešená otázka Srbska a Bosna a Hercegovina, ktorá ako jediná krajina v regióne nepodala žiadosť o členstvo v Európskej únii.

Brusel, Barroso, Paríž, Berlín, europarlament – všetci majú maslo na hlave

Problém Európy – vykoľajenie demokracie v Maďarsku

Dušan D. KERNÝ

„Vláda Viktora Orbána vedie Maďarsko smerom do komunistického minulosti, predseda Orbán musí znovu obnoviť demokraciu alebo zostane navždy na zlej, nesprávnej strane dejín.“ Vyhlásil to vplyvný politik, šéf poslaneckého klubu liberálov v europarlamente Guy Verhofstadt. „V Maďarsku nejde o jednotlivé narušenia proti právu, proti európskym normám, ale ide o celkový antieurópsky charakter politiky predsedu vlády Viktora Orbána, podľa mňa Rada EÚ môže zbaviť Maďarsko hlasovacieho práva, pretože Orbán už dávno stratil právo vystupovať a hlasovať ako Európan.“ Povedal minister zahraničných vecí Luxemburska Jean Asselborn.

„Priebeh udalostí v Maďarsku dokazuje veľké narušenie základných európskych hodnôt, treba ostro kritizovať predsedu Európskej komisie José Manuelu Barrosa za to, že proti narušeniu demokracie v Maďarsku dostatočne rázne a včas nezasiahol.“ Toto je zasa vyjadrenie vplyvného predstaviteľa vedenia sociálnych demokratov v europarlamente Hannesa Swobodu. Predstaviť zelených v tom istom parlamente Ulrike Lunacek je takisto rozhorčená: „Maďarsko smeruje k nastoleniu autoritárneho štátu.“

■ NACIONALIZMUS AKO PRVÝ

To sú všetko vyjadrenia z januára tohto roku – prečo sa však prebudila Európa až teraz. Veď vláda Viktora Orbána so svojou dvojtretinovou väčšinou sa presadila ešte 18. apríla vlaňajšieho roku, keď odhlasovala novú ústavu. Tá zmenila od roku 1989 – teda od čias vôbec prvého demokratického režimu v maďarských dejinách – republikánsky názov štátu Maďarská republika (Magyar Köztársaság) na Magyarorszag – Maďarsko. „Tým sa demonštratívne kladie do popredia nacionálne pred demokratickým,“ konštatuje

švajčiarsky NZZ. Svätostefanská koruna, ktorá je na štátnom znaku, zosobňuje podľa novej ústavy prijatej vlni v apríli tisícročnú štátnu kontinuitu Maďarska. Rovnako problematické ako táto časť sú aj odvolania na „výdobytky historickej ústavy“, poznamenaná švajčiarsky konzervatívny denník.

■ OCHRANNÁ RUKA

Ako je to možné, že až takmer po roku od prijatia kontroverznej nacionalistickej ústavy sa ozývajú európski politici až teraz? Podľa luxemburského ministra zahraničných vecí Asselborna: „Orbán jednoznačne porušuje článok 2 európskych dohôd, kde sú stanovené hodnoty právneho štátu ako sloboda a pluralizmus a v týchto bodoch sa Maďarsko už nelíši od diktatúr, ako napríklad Bielorusko.“ „Všetko sa to deje len preto, že predovšetkým spolková kancelárka Merkelová a francúzsky prezident Sarkozy v minulosti práve tak ako teraz držia priamo i nepriamo ochrannú ruku nad Orbánom – preto si to môže dovoliť a to, čo urobil, zostáva bez následkov,“ tvrdí luxemburský minister zahraničných vecí v rozhovore pre nemecký týždenník Der Spiegel.

Podľa rakúskeho denníka Der Kurier ľudovecký klub v europarlamente chráni šéfa maďarskej vlády, v roku 2011 ho dokonca opätovne zvolil za podpredsedu a Európska ľudová strana sa doteraz neodhodlala zakročiť proti Orbánovi, hoci právny štát je v Maďarsku v akútnom ohrození. Klub konzervatívnych a kresťanskodemokratických poslancov (EVP) v Európskom parlamente, kam prináležia aj poslanci slovenského KDH a SDKÚ, tvorí najväčší poslanecký klub – má 271 poslancov. V minulosti prejavoval toleranciu voči Berlusconiho Forza Italia a teraz z „pozoruhodnej tolerance EVP“ profituje maďarský predseda vlády, podpredseda klubu, nemecký kresťanský demokrat Peter Hintze, najbližší spolupracovník kancelárky Merkelovej, sa k Maďarsku nevyjadruje, napokon Orbán je rovnakým podpredsedom EVP ako Nintze.

■ DEMONTÁŽ DEMOKRACIE

„V Maďarsku dochádza k demontáži demokracie a zo strany EVP je počuť len dunivé ticho. Pritom je už najvyšší čas, aby Angela Merkelová zobrala Orbána na paškál,“ cituje Der Spiegel nemeckých poslancov. Situácia okolo Viktora Orbána dáva nahliadnúť do útro

politkej a poslaneckej praxe v europarlamente a v jednotlivých stranách. Mlčanie okolo Maďarska má celkom pragmatický dôvod, ak by sa zakročilo, tak EVP by prišlo o 14 poslancov strany FIDESZ, ktorá je členom poslaneckého klubu EVP v europarlamente, a tým by sa zmenšil rozdiel medzi konzervatívnymi a kresťanskodemokratickými stranami a sociálnymi demokratmi. Europarlament to už zažil v prípade bulharských poslancov, členov EVP, voči ktorým boli vznesené obvinenia z korupcie, no EVP zaryto mlčala, len aby si zabezpečila ich kreslá vo svojom poslaneckom klube v europarlamente. Otázkou však je, či sa táto tolerantnosť ešte dá udržať. V každom prípade pre slovenskú verejnosť, politiku a médiá je celý prípad mimoriadnym poučením nielen o dvojakom metri. Je aj zrkadlom všetkých, ktorí mlčali o nacionalizme a likvidácii právnych noriem a slobody tlače, vrátane masového prepúšťania redaktorov v Maďarsku, zatiaľ čo odvádzali a odvádzajú dlhoročnú nadprácu strašením Európy slovenským nacionalizmom a to aj v prípadoch, keď ide vyložené o vlastenectvo a národné a štátne záujmy Slovenskej republiky a jej obyvateľov.

Bankrot Grécka je skutočnosťou

Grécke odbory vystupovali protesty proti následkom úsporných opatrení práve v čase návštevy zástupcov MMF a ECB na čele s Horstom Reichenbachom, ktorého EÚ 20. júna 2011 poverila vedením skupiny na riešenie dlhov Grécka. Dobre načasovaná akcia, aj keď len s účasťou asi 7 tisíc demonštrantov – čo je málo oproti masovému protestom v lete.

Štrajk aj tak paralyzoval dopravu, služby, nevysielala televízia, nevyšli noviny. Grécka vláda neúspešne rokuje od 13. januára so súkromnými veriteľmi o výmene štátnych dlhopisov. Grécko je nesolventné a je v platobnej neschopnosti. Veritelia tvrdia, že nie sú doriešené kľúčové otázky. Podmienky druhého eurovalu pre Grécko primárne predpokladajú, že súkromní veritelia dobrovoľne odúčtujú aspoň polovicu gréckeho dlhu, inak krajina druhú finančnú pomoc nedostane. Tým sa nevyhne štátnemu bankrotu. Ak má Grécko dostať záchranný úver v objeme 130 miliárd eur, dohoda vlády a veriteľov je pritom kľúčová. Druhou možnosťou je rozhodnutie o akvizícii. Ratingová agentúra Fitch v podstate potvrdila riadený bankrot krajiny a tiež tvrdí, že ide o jasnú platobnú neschopnosť bez ohľadu na to, ako to nazývajú inšpektori z EÚ, MMF a ECB. O grécke dlhopisy nikto nemá záujem. Jedine s 50-percentnou amortizáciou. To isté potvrdila Standard & Poor's – ďalší člen svetovej trojky ratingových agentúr. Uzatvorenie dohody so súkromnými veriteľmi o dobrovoľnom znížení nominálnej hodnoty dlhu bude znamenať potvrdenie bankrotu Grécka. Ide o veľmi nebezpečnú situáciu, preto sa v tichosti uzatvorila dohoda o riadenom bankrote. Tým sa zabráni prenosu infekcie na finančný sektor 27 krajín EÚ. Grécko sa môže zachrániť, len ak sa vyhne neriadenej bankrotu. Objavili sa aj správy o tom, že ak sa vláda s veriteľmi nedohodne, donúti ich odpustiť dlh prostredníctvom zákona, čo však už viacerí politici dementovali. Grécke dlhopisy sú splatné v marci. Vela času a najmä chuti už nikomu neostáva. Posledný, kto verí, že sa grécke dlhopisy zhodnotia včas, je grécky premiér Lucas Papademos.

Tibor B. HAČKO

Hovoríme so spisovateľom, s čerstvým osemdesiatnikom Antonom Hykischom

Korupcia je rakovinou našej spoločnosti

Anton Hykisch je už vyše polstoročie výraznou postavou slovenskej literatúry. Hodnotiť jeho prozaickú a esejistickú tvorbu, žurnalistickú činnosť, prínos pre slovenskú kultúru, politiku a diplomaciu je úlohou úvahy, ktorú prinášame na inom mieste. V tomto rozhovore sme čitateľom chceli sprostredkovať Hykischove názory na rozličné problémy našej súčasnosti, jeho obavy z daného stavu, aj zamyslenia sa nad možným riešením duchovnej krízy spoločnosti.

Zhovárал sa: Ján ČOMAJ – Foto: Ladislav LESAY

• **Občania sotva dvadsaťročnej Slovenskej republiky svojmu štátu doteraz veľkoryso odpúšťali. Vyplýva to zrejme z princípu odpúšťania, zakotvenom v Otčenáši, no táto črta sa stáročiami stala aj istou mentálnou súčasťou národa, a istotne aj z toho, že ľudia všeličo brali ako chyby z neskúsenosti. Rokmi sa však veľkorysosť stráca a v národe sa právom objavuje čoraz viac nespokojnosti. V čom vidíte jej príčiny? Ak si odmyslíte globálne vplyvy (svetová hospodárska kríza, život mnohých krajín nad pomery), kde robia chyby najmä naši vládcovia, alebo ako by mohli zmierňovať dosah globálnych vplyvov na život jednoduchých ľudí?**

Občania Slovenskej republiky sú právom nespokojní so svojím štátom. Nie sme však sami nespokojní. Rovnako sú nespokojní so svojimi štátmi aj občania susedných krajín, nevraviac o Európe, ba o celom svete. Koniec koncov, kedy sú občania spokojní so štátom? Musíme si uvedomiť geopolitické reality. Slovensko ako päťmilionový malý štát na východnom okraji Európy je polohou aj ekonomikou na 80 percent závislý od zahraničných trhov. Preto sme sa logicky stali členským štátom Európskej únie, počtom obyvateľstva najväčším ekonomického zoskupenia na svete. Prijali sme euro, druhú menu sveta. Svet je vo finančnej kríze, Európa tiež. Bez ochranného dáždnika spoločnej meny, bez vývozu na európske trhy (najmä Nemecka a Francúzska) by sa slovenské hospodárstvo zrútilo. Musíme sa spoločne s ostatnými členskými štátmi podieľať na záchranných opatreniach v čase krízy. Aj keď sme tieto ťažkosti nespôsobili. Nevieme, či v nasledujúcom období sami nebudeme potrebovať pomoc ostatných. Trápi ma však pri tom nedostatok vyššieho nadhľadu slovenských politikov. V časoch krízy musí byť národná politika jednotná – bez ohľadu na politické strany. Znepokojuje ma pokles autority štátu. Rôzne záujmové skupiny chcú svoje ciele presadiť na úkor štátu, na úkor ostatných občanov. Nikto sa nezamýšľa, z čoho budeme hrať požadované zvýšené mzdy a platy. Nikoho netrápi, že sa tým zvýšia dlhy štátu. Ako možno zostaviť rozumný štátny rozpočet, keď si každý bude presadzovať len svoje záujmy a nebude dbať na Slovenskú republiku ako celok?

• **Istotne, na to je tu však parlament a vláda, aby takéto skupinové záujmy zladovala do harmonického celku. Lenže aj jej predstavitelia viac myslia na seba a „svojich“. Ľudia sú už znechutení hrabivosťou a nekultúrnosťou politikov, ich vzájomnou nevráznosťou, v ktorej absenťuje aj elementárna úcta človeka k človekovi, aktivitami, v ktorých je osobný prospech alebo prospech strany, za ktorú kopú, postavený nad potreby ľudí. Dá sa to vôbec zmeniť?**

Bol som poslancom a členom predsedníctva prvého slobodne

zvoleného slovenského parlamentu v roku 1990. Mali sme platy okolo 12 tisíc korún, nedostali sme zadarmo notebooky, za dni strávené v parlamente sme si v zamestnaní brali neplatené voľno. Podľa Aristotela je politika službou polis (obci, štátu). Dnešní politici namiesto služby občanom politiku premenili na biznis. Je našou chybou ako voličov, že im to každé štyri roky dovoľujeme.

Na zmenu tohto stavu nestačia len vzletné výzvy. Treba uvážiť zmenu volebného zákona. Slovensko by malo byť rozdelené na viaceré volebné obvody. Poslanci by sa potom museli zodpovedať občanom konkrétneho regiónu. Za úvahu by stála kombinácia terajšieho pomerného systému s väčšinovým systémom anglosaského typu. Jeden poslanec za jeden volebný obvod. Takýto systém umožňuje voličom veľmi skoro sa zbaviť nezodpovedného poslanca.

Druhým problémom je partokracia, neobmedzená diktatúra politických strán nad svojimi poslancami a ministrami. Je tragikomické, že na chrbte parlamentných strán sa dostali do politiky jednotlivci z ministrančiek, ktorí nereprezentujú ani zlomok vôle obyvateľstva.

• **Nie ste právnik, ale možno aj vám prišlo na myseľ, že pre čestných ľudí, ktorí pôsobia v justícii, musí byť ich remeslo morálnym bremenom a dosiahnutie práva a spravodlivosti trpkým úsilím. Takmer polstoročie fungoval v súdnicte diktát komunistickej strany, to justíciu znamenalo na veľa rokov – a keď sme si mysleli, že by to už mohlo odznieť, je tu zrazu hanebný výsledok: šesťdesiatpäť percent obyvateľov súdom neverí. Tak sa vynára otázka, či ešte máme právo nazývať sa právnym štátom?**

V justícii ideme z extrému do extrému. Kým za socializmu bol obvinený takmer bezmocný voči všemocnému štátu, dnešná legislatíva dáva obvineným toľko práv, že si majú z čoho vyberať, aby právo zneužívali. Obvinený si môže sťažovať na „zaujatosť sudcu“ (ktorý sudca by nemal byť „zaujatý“, aby vinník bol potrestaný?). Vrahov možno prepustiť z väzby pre akési procesné chyby. Roky sa vlečú procesy s evidentnými viacnásobnými vrahmi – a procesy s korupčnými sa ani nezačali. Sudcovský stav stratil na vážnosti pre zjavné, početné a každodenné zlyhania. Zdlhavé vybavovanie prípadov nie je ani tak výsledkom preťažnosti sudcov. Úmyselné preťahovanie úkonov, „procesné chyby“, zjavná neochota sudkyne či sudcu prípad rozhodnúť sú skôr výsledkom vysokej miery korupcie. Pravdaže ťažko nedokázateľnej. Vidieť iba jej výsledky. Nezávislosť súdov – základný kameň demokratickej justície – je na Slovensku podkopávaný korupčnými kauzami. Ďalšou tragédiou je politizácia súdnictva. Občan zhržený konštatuje, že za komunistov nezávislosť sudcov lákala všemocná strana, teraz politická strana (či koalícia), ktorá je

momentálne pri moci. Rozdiel je iba v tom, že strany sú viaceré a striedajú sa. No výsledok je zhruba ten istý.

• **Nepomohlo by veľkej očiste našej justície, keby parlament zrušil amnestiu prezidenta M. Kováča v kauze Technopol – nečistého obchodu skupiny slovenských občanov, v ktorom bol podozrivý aj jeho syn, a amnestiu vtedy zastupujúceho prezidenta premiéra V. Mečiara, súvisiacu s únosom prezidentovho syna?**

Aféra okolo únosu prezidentovho syna s cieľom odstaviť hlavu štátu je aj v medzinárodnom meradle ojedinelá a je hanbou Slovenska. Ako veľvyslanec SR v Kanade som bol svedkom, aké pobúrenie vyvolal tento prípad medzi politikmi a odbornou verejnosťou. Táto kauza veľmi poškodila dobré meno novej Slovenskej republiky. Úcta k demokraticky zvolenej hlave štátu je na medzinárodnej scéne nesporná a nespochybniteľná. Dodržiavajú ju všetky režimy, vrátane diktátorských. Čo sa týka zrušenia oboch amnestií v súvisi s aférou únosu prezidentovho syna, nie som právnik a ťažko sa môžem zodpovedne vyjadriť. Naozaj sa však zdá, že by to mohlo byť vhodné riešenie, konečná bodka za touto nedôstojnou kauzou.

• **Éra vzájomného likvidovania sa mafii a gangsterských bánd sa azda už skončila. Prišla však nová podoba zločinu, sofistikovanejšia, menej hlučná, ale rovnako nebezpečná – príkladom môže byť vražda poprevratového predsedu Federálneho ústavného súdu JUDr. E. Valka, korupcia pri štátnych a verejných objednávkach, prerastanie drogových mafii do celého organizmu spoločnosti, odpočúvania, predaj štátnej platiny za desatinu ceny... Akýsi človečik, ktorému by ste na ulici hodili do čapice dvadsaťcentiakov, okradne štát a celú jeho rozvetvenú daňovú masinériu o dvadsať miliónov eur, pochybní podnikatelia ťahajú lanku politických bábok... Čo sa to tu deje?**

Korupcia je rakovinou spoločnosti. Nie je slovenským vynálezom. Čím ďalej idete na východ a na juh, do zaostalejších častí sveta, tým je väčšia. Za socializmu korupcia vznikala ako istá sebaobrana vo svete nedostatkových tovarov a služieb. U nás je aj zlou národnou tradíciou. Dobrosrdeční ľudia si myslia, že sa patrí „odvďačiť sa“ pánu doktorovi, pánu poslancovi, pánu ministrovi. Ako diplomat v Kanade som nabádal kanadských podnikateľov, aby išli investovať na slobodné Slovensko. Po návrate zo Slovenska som sa ich pýtal na skúsenosti. Viacerí iba váhavo, niektorí zhrození a nahnevaní mi to povedali rovno: Nebudeme u vás podnikáť. Už pri prvom kontakte sa stretli s bezočivými požiadavkami ministerských úradníkov na percentá, podiely za radu, informácie, pomoc. A to sa ešte nedostali na úroveň ministrov! Niežeby na západe neexistoval klientelismus a korupcia. Ibaže nie taká okatá, častá – a nepotrestaná!

Ziaľ, ani členstvo v Európskej únii na veci nič nezmenilo. Skôr naopak. Manipulácia s európskymi fondmi, obrovské investičné akcie, privatizácia štátnych firiem, nespočetné tendre na výber dodávateľa – to je more príležitostí na chytenie nie zlatých rybiek, ale priam veľrýb! Pokušenie korupcie opantalo všetky strany, či už momentálne pri vláde alebo v opozícii. Slovenská žiadza zbohatnúť rýchlo a s minimom práce – si prišla na svoje.

Aký je tu recept? Jediný. Nemilosrdne odhaliť vinníkov a príkladne ich potrestať! Preto je nutná nezávislá polícia, prokuratúra, sudy. Ak však základné orgány štátu sú napadnuté rakovinou, potom kto má byť odhaľovateľom, sudcom? Azda len parlament zložený z čistých, čestných, inteligentných ľudí. Nie z náhodných dobrodruhov, biznismenov a kšeftárov okresného formátu. Len nepodplatené médiá, fungujúca polícia, prokuratúra, rýchla akčná justícia – a my všetci spoločne môžeme bojovať s rakovinou korupcie na Slovensku. Trpezlivo a dôsledne. Hoci aj proti vôli politikov.

• **Podme však do prostredia,**

ktoré lepšie poznáme – kultúra, umenie, literatúra. Ako hodnotíte stav tejto neodmysliteľnej súčasťi národného života?

Dnešný stav kultúry odráža obrovské zmeny, aké za uplynulých dvadsaťdva rokov nastali. Za minulého režimu kultúra plnila aj úlohu zakázanej, a teda nejestvujúcej politickej opozície. Ľudia masovo čítali dennú tlač, kultúrne týždenníky, sledovali každú novú knihu domáceho autora, chodili na nové hry slovenských dramatikov, navštevovali nové slovenské filmy. Hľadali v nových dielach čo len náznak kritiky nedostatkov života, odhaľovanie zločinov režimu. Dnes túto funkciu kritiky plnia opozičné politické strany a masmédiá. Myslím, že aj preto podstatne klesol záujem o nové diela slovenských autorov.

Nové technológie priniesli veľké zmeny v oblasti tlačeného slova. Klesol záujem o čítanie. Falošná teória, že „všetko je na webe“, spôsobila rapidný pokles záujmu o printové médiá. Aj o knihy. Ľudia si myslia, že svoje kultúrne potreby uspokojia zísaním na komerčné televízie. Veľké kníhkupectvá sú napchané novými, nádherne vytlačenými knihami. Ide prevažne o preklady (najmä z anglosaskej oblasti), „krátkodýché“ senzácie, životopisy a klebety o „celebritách“. Pôvodný slovenský román sa na bestsellerové pulpy dostane iba zriedkakedy. A ak sa dostane, o niekoľko dní je odtisnutý komerčnými novinkami. Pôvodnú slovenskú literatúru objavíte tam kdesi v kúte. Azda je to aj chyba niektorých autorov. Málo sa píše kníh o našej dávnej i nedávnej minulosti. Často nevieme „predať“ svoje dejiny tak šikovne a pútavo ako zahraniční autori.

Záujmy čitateľov sa tiež menia. Je veľký „boom“ literatúry faktu. Kupujú ju najmä chlapi. Naopak, ženy stále čítajú romány. Pravdaže ľahšieho žánru. Ženské romány sa stali biznisom. Popri prekladoch vyrástli domáce autorky, ktoré chrlia tieto romániky ako na bežiacom páse. Prakticky zanikla literárna kritika. O nových slovenských knihách sa nedozvieme ani z novin, ani

Nel'ahký osud hrdého Slováka

Dušan SLOBODNÍK, slovenský spisovateľ, literárny vedec, prekladateľ a politik sa narodil 11. apríla 1927 v Pezinku. Tesne pred maturitou (22. apríla 1945) ho zatkla sovietska vojenská kontrarozviedka SMERŠ (СМЕРШ) za údajnú spoluprácu s Nemcami. Dňa 19. mája 1945 ho sovietsky vojenský súd v Novom Meste na Morave odsúdil podľa §58-6 na 15 rokov nútených prác.

Z nich takmer deväť rokov strávil v niekoľkých sovietskych pracovných a nemocničných táborech Gulagu. Po Stalinovej smrti ho na základe amnestie prepustili a v decembri 1953 sa vrátil na Slovensko. Maturoval v roku 1954. V štúdiu pokračoval na Filozofickej fakulte Univerzity Komenského v Bratislave, odbor slovenčina - ruština. V roku 1958 ho počas Bacílkovskej previerkovej kampane pre jeho minulosť vylúčili zo štúdia. Listom požiadal Najvyšší súd ZSSR o rehabilitáciu a 1. októbra 1960 ho Vojenské kolégium NS ZSSR úplne rehabilitovalo. Štúdiá dokončil na Filozofickej fakulte Univerzity Karlovej v Prahe. Svoje spomienky z väzenia uverejnil v knihe Paragraf: Polárny kruh.

Po roku 1989 sa výrazne politicky angažoval, najskôr ako literárny vedec a publicista. Po rozdelení Literárnovedného ústavu ako riaditeľ Ústavu svetovej literatúry Slovenskej akadémie vied. Vo svojej publicistickej podporoval politickú líniu Vladimíra Mečiara. Výraznou mierou sa zaslúžil o vznik samostatnej Slovenskej republiky. V júni 1992 sa Dušan Slobodník stal ministrom kultúry vo vláde Vladimíra Mečiara. V roku 1992 žaloval spisovateľa Ľubomíra Feldeka za verš „esej - sák sa objal s eštibákom“ v básni Dobrá noc, moja milá. Žiadal ospravedlnenie a úhradu nemajetkovej ujmy. Feldek bol najprv na Mestskom súde úspešný, ale v roku 1994 odvolací senát Najvyššieho súdu SR rozsudok prvostupňového súdu zrušil a zaviazal Ľ. Feldeka zaplatiť 250 tisíc Sk. Neskôr dovolací senát Najvyššieho súdu SR časť súdneho rozhodnutia týkajúcu sa básne a nemajetkovej ujmy zrušil, ale časť rozhodnutia o tom, že Ľ. Feldek sa má ospravedlniť, sa stala právoplatnou. Feldekov obhajca, nedávno zavraždený Ernest Valko, podal sťažnosť na Európsky súd pre ľudské práva (ESLP) do Štrasburgu. Ten 12. júla 2001 vyniesol rozsudok vo Feldekov prospech. Dňa 13. decembra 2001 Dušan Slobodník zomrel.

(red)
Zdroj: sk.wikipedia.com

Dušan Slobodník - výrazná osobnosť ponovembrového vývoja Slovenska

Vedel odhodlane prekonávať údery života

Ján KUBÁŇ - Foto: archív

Mnohé nepoznané skutočnosti o rokoch jeho mladosti zazneli paradoxne na poslednej rozlúčke v Bratislavskom krematóriu 18. decembra 2001, kde okrem iných mal príhovor aj jeho niekdajší spolužiak Viktor Krupa. Pozorne som ho počúval. Toto sú jeho slová: „Spoznali sme sa v septembri 1954. Práve som pricestoval do Bratislavy rozhodnutý študovať ruštinu a slovenčinu na Filozofickej fakulte Univerzity Komenského... Vyhľadal som internát na Suvorovovej ulici (dnes Dobrovičovej) s pokynom, že budem bývať v miestnosti číslo 313. To sa ľahko zapamätalo - veď cisár Konštantín v roku 313 legalizoval v Rímskej ríši kresťanstvo. Ten dátum som ovládal...“

Na chodbe tretieho poschodia bolo prázdno zjavne som pricestoval skoro. Len z diaľky sa blížil ku mne študent o niekoľko rokov starší, očividne skúsenejší, podal mi ruku a predstavil sa: Som Dušan Slobodník. Budeme bývať spolu. Miestnosť bola veľká, pre štyroch študentov, ale nikdy nás tam nebývalo viac. Prihlásili sme sa na to isté štúdium - na ruštinu a slovenčinu. Vtedy som netušil, že sa budeme priateľmi takmer päťdesiat rokov, aj keď sa naše smerovanie v niečom odlišovalo. Dušan mal výborné predpoklady pre štúdium jazykov. Už na prvých prednáškach a cvičeniach z ruštiny ohromil všetkých hlbokou znalosťou jazyka - nielen slovnou zásobou, ale aj výslovnosťou, gramatikou a krásnej literatúry. On si to z veľkej časti osvojil takrečeno v teréne. Postupne som sa dozvedal o jeho životných osudoch na severe európskeho Ruska od konca druhej svetovej vojny až po rok 1953, kedy sa po Stalinovej smrti pre tisíce väzňov v sovietskych gulagoch skončil dlhoročný pobyt a mnohí nevinní väzni sa mohli vrátiť domov s potvrdeniami o amnestii. Preto môj priateľ Dušan mohol študovať na univerzite. Pre mňa bol prameňom poznania ruského jazyka, literatúry, ale i reality života v povojnovom Sovietskom zväze. Dozvedel som sa veľa o režime v táboroch, ako žili trestanci, ako vojnoví zajatci, najmä nemeckí, a ako žili obyčajní domáci kriminálni. Pochopil som, že „blatný jazyk“ je slang podsvetia a čo to znamená, keď sa po rusky hovorí „o tech, kto v more“. Takto väzni spomínali na nebožích priateľov, na tých, čo zomreli...

Dušan Slobodník mal „šľastie“, že ho internovali veľmi mladého a mal dosť telesných síl na to, aby peklo gulagu prežil. Mnohí sa zo severu sovietskej autonómnej republiky Komi nevrátili. Zažil nepredstaviteľne veľa, a predsa ho ohromil jeden s posledných tamojších zážitkov už pri návrate pred hranicou. Veď, ako pochopil, že „slobodní občania“, miestni obyvatelia v niektorých staniaciach, kde vlak prepravujúci do vlasti prepustených trestancov náhodou zastavil, prosili od nich pokrm - niečo na zjedenie. V školskom roku 1954/1955 som sa od svojho staršieho spolužiaka dozvedel o hladomori v krajine, ktorú nám dávali za vzor, aj o tom, že prvý raz sme sa vlastne stretli už o deväť rokov skôr - a to v Novom Meste

nad Váhom po skončení druhej svetovej vojny, keď som mal ledeva deväť rokov.“

■ SMRŤ ALEBO GULAG

Ako sa mladík Dušan Slobodník dostal v roku 1945 do Nového Mesta nad Metují s ozbrojenou eskortou?

Viktor Krupa: „Mal osemnásť, chodil do gymnázia; byť členom Hlinkovej mládeže bola v rokoch vojny takrečeno povinnosť, podobne ako sa po februári 1948 stalo skoro povinnosťou vstúpiť do pionierskej organizácie. V mesiacoch vojny sa na právne finesy bohvieako nedbalo...“

Dušan spolu s ďalšími zatknutými pochodovali - išli pešo zo Slovenska až do Nového Mesta nad Metují. Putovali cez Váh, cez Nové Mesto nad Váhom, vlastne cez jeho časť Mnešice do Moravského Lieskového a na kopanici zvannej Plevovec odbočili na Moravu pri starej mohutnej lipe oproti našej vidieckej chalupe. Pamätala si na nejednu vojnu, touto cestou kráčali mnohí vojaci. Aj tí, čo do dejín zapísali povestnú bitku cisárov pri Slavkove, kde zvíťazil Napoleon. Po tejto ceste sa ruský cár sťahoval z bojiska so svojou armádou a po príchode

V závere minulého roka si najbližší, niekoľkí priatelia a známi pripomenuli desiate výročie od úmrtia výraznej osobnosti spoločenského diania u nás po roku 1989, spisovateľa, literárneho vedca, prekladateľa, publicistu a politika Dušana Slobodníka. Narodil sa 11. apríla 1927 v Pezinku. Jeho dramatický životný osud sa uzavrel 13. decembra 2001 v Bratislave.

Ľudovú školu a gymnázium navštevoval vo Zvolene. Maturovať mal koncom školského roku 1945, ale mesiac predtým ho pri prechode frontu zatkli príslušníci sovietskej vojenskej organizácie Smerš a odsúdili na pätnásť rokov nútených prác v stalinských pracovných táborech. Domov sa vrátil až po Stalinovej smrti a následnej amnestii. V októbri 1960 ho v plnom rozsahu rehabilitovali.

V roku 1954 s oneskorením takmer desiatich rokov zmaturoval a ešte v tom istom roku začal študovať na Filozofickej fakulte Univerzity Komenského v Bratislave slovenčinu a ruštinu.

do Nového Mesta nocoval na katolíckej fare...“

Proces so zatknutými v Novom Meste nad Metují mal rýchly priebeh. Vynášali sa údajne len dva rozsudky - smrť alebo pätnásť rokov v tábore nútených prác. Dušan Slobodník neprijal krivdu bez odporu. Spýtal sa: Prečo ma odsudzujete na 15 rokov, keď som nič neurobil? Odpoveď vraj znela: My vieme, že si nič neurobil. Keby si bol niečo spravil, bol by to rozsudok smrti! Odsúdencom pripravili transport do nehostinných končín na severe Sovietskeho zväzu. Zostali tu do smrti Stalina, prípadne do vlastnej smrti.

■ SILNÁ OSOBNOSŤ

Maturoval s oneskorením takmer desiatich rokov. Hneď „po skúške dospelosti“ začal študovať na filozofickej fakulte. Po štyroch rokoch ho však ako politicky nespohľadného zo štúdia vylúčili. Doštudovať mohol až po rehabilitácii v roku 1960, aj to len po zhrbát politickej moci - na Karlovej univerzite v Prahe.

Vystriedal niekoľko zamestnaní. V rokoch 1965 - 1969 pracoval v Ústrednej knižnici SAV, 1969 - 1973 v Ústave svetovej literatúry a jazykov SAV, kde získal doktorát filozofie a obhájil hodnosť kandidáta vied. V rokoch 1973 - 1990 bol pracovníkom Literárnovedného ústavu SAV, potom sa stal riaditeľom Ústavu svetovej literatúry SAV.

V júni 1992 sa Dušan Slobodník stal ministrom kultúry vo vláde Vladimíra Mečiara. Výraznou mierou sa zaslúžil o vznik samostatnej Slovenskej republiky 1. 1. 1993. V rokoch 1994 - 1998 bol predsedom Zahraničného výboru NR SR, v ďalších rokoch jeho poslancom.

„Bolo to pre Dušana Slobodníka rušné obdobie,“ spomínal jeho blízky priateľ. „Veľa publikoval i prekladal. Uplatňoval sa nárok na slobodné vyjadrovanie názorov, a ako to už býva v prelomových vývinových fázach, na overovanie pravdivosti všetkých vyslovených názorov nebolo vždy dost času v novinách ani v iných masmédiách, a to nevyhnutne viedlo k rozčarovaniu postihnutých podľa zásady „prvé kľamstvo je desať ráz rozhodujúcejšie než sto nasledujúcich právd,“ rámcovo jeho súdne dohry v zápase o česť.“

„Utkvela mi v pamäti jedna túžba môjho spolužiaka. Viac ráz spomínal, že by sa chcel dožiť príchodu dvadsiateho prvého storočia. Tento skromný sen sa mu splnil, ale dlho sa z jeho splnenia netešil. Necelý rok.“

■ PRÍNOSNÉ DIELO

Dušan Slobodník bol znalcom viacerých svetových literatúr. Preložil vyše 60 prozaických, dramatických, básnických a literárnych diel z angličtiny, francúzštiny a ruštiny. Široká bola škála jeho literárnych záujmov. Ok-

rem množstva literárnokritických štúdií, statí, článkov a recenzií, publikovaných časopisecky, knižne vydal tieto literárnovedné diela: Vzťah knižnej vedy a informatiky (1969), Súčasná sovietska poézia a próza (spoločne s Vladimírom Čerevkom, 1975), Cesty k poézii (1976), Autori, diela, problémy (1977), Genéza a poetika science-fiction (1980), Cesty k próze (1981), Na ceste k syntéze (1983), Kontexty slovenskej poézie (1985), Súradnice poézie (1986), Vedecké a literárne poznanie (1968), Teória a prax básnického prekladu (1990), Paragraf: Polárny kruh (1991), Proti sedemhlavému drakovi (1998), Hra o Slovensko (2000).

Bol nositeľom viacerých medzinárodných literárnych cien a členom štyroch medzinárodných literárnych organizácií. Od roku 1998 nositeľom Radu Andreja Hlinku I. triedy. Jeho priateľ a stranícky kolega v Hnutí za demokratické Slovensko Augustín Marián Húška povedal, že Dušan Slobodník nosil v sebe veľkú vieru a odhodlanie prekonávať údery života.

„Je úžasné, že ešte vo vysokom veku mal britký mozog, a to mal za sebou deväť rokov v gulagu. Bol polyglotom. Naučil sa viaceré jazyky práve v gulagu, aby intelektuálne lepšie vzdoroval. Bola to teda renesančná osobnosť.“

Vedme mladé generácie k matičným a národným myšlienkam

Mladá Matica si zaslúži našu pozornosť

Jednou z prioritných úloh, ktoré musí v súčasnosti Matica slovenská plniť, okrem úloh vyplývajúcich z Národného programu MS a programu MS na najbližšie roky, je permanentná práca so slovenskou mládežou. Nevyhnutnosť vychovať ďalšie generácie, viesť ich k vlastenectvu, k poznaniu svojej histórie a prebúdzat' v nich národné povedomie je otázkou prežitia Maticy slovenskej aj v 21. storočí.

Progresívne národné akcie, ktoré reflektujú na potrebu dnešnej doby, sú nevyhnutné pre získavanie nových generácií do radov Maticy slovenskej. Mladá Matica a jej odbory pracujú na území celého Slovenska združujú mladých ľudí a sú akýmsi prostredníkom medzi dnešnou generáciou a našou najstaršou kultúrnou inštitúciou, súčasne predstavujú základňu podchytenia mladých vlasteneckých osobností. Výbor Mladej Maticy, v ktorom sú zastúpené regióny Slovenska, koordinuje činnosť mladých matičiarov a spoločnými podujatiami vytvárajú medzi mladými ľuďmi pocit jednoty a vlastenectva. Správne bolo rozhodnutie Výboru Mladej Maticy realizovať svoje zasadnutia v rôznych regiónoch Slovenska, a tým podporiť mladých matičiarov priamo v ich regióne.

Vytváranie dobrých podmienok pre prácu mladých ľudí na matičnom poli je neodmysliteľnou a veľmi dôležitou súčasťou Maticy slovenskej. Treba, aby Matica slovenská bola živá aj novými myšlienkami a novými akciami, ktoré dnes musia byť prispôbené situácii

a životnému štýlu. Zakladanie odborov Mladej Maticy by malo byť jednou z jej priorit. Mládež musí byť vedená k poznaniu histórie a súčasnosti Maticy slovenskej. Prostredníctvom matičných aktivít, prispôbených pre dnešnú mládú generáciu, sa matičné hnutie rozširuje medzi mládežou, ktorá postupne nadobúda k našej Matici kladný vzťah.

■ POČETNÁ RODINA MATIČIAROV

Už od roku 2007 sa do matičného a verejného diania zapája aj odbor Mladej Maticy z Liptovského Mikuláša. V začiatkoch svojej existencie to však nemal jednoduché. Pre mládež táto forma aktivity nebola atraktívna. Mohla sa však spoľahnúť na kamarátsku a morálnu pomoc z radov mladých matičiarov z rôznych kútov Slovenska. Matica slovenská však bola vtedy medzi mladou generáciou vnímaná skôr negatívne. Staršia generácia matičiarov v Liptove našťastie dala niekoľkým jednotlivcom takpovediac voľnú ruku na ich aktivity a podporovala ich dlhé roky. Táto podpora sa po piatich rokoch stretla s pozitívnou odozvou. Hfštka mládežníkov,

ktorá v začiatkoch len s ťažkosťami a možno nepochopením prenikala do povedomia verejnosti, sa dnes zmenila na silné zoskupenie. Odbor Mladej Maticy v Liptovskom Mikulášu, ktorý dnes združuje nielen členov z Liptovského Mikuláša, sa môže pochváliť aj širokou členskou základňou z okolitých obcí, ako je Pribylina, Podtureň, Vlachs, Čierny Váh, ale aj z väčších a vzdialených miest napríklad z Ružomberka či dokonca z Nitry. Spolu s ďalšími OMM v rámci Slovenska tvorí už relatívne početnú rodinu mladých matičiarov. Členská základňa sa natoľko rozrástla, že pri množstve aktivít, ktoré mladí matičiari uskutočňujú, bolo potrebné založiť sekcie koordinujúce činnosť matičiarov.

■ DÔLEŽITÁ SÚČASŤ

Ako prvý vznikol Literárno-hudobno-tanečný súbor 07, ktorý sa venuje tvorbe divadelných predstavení či hudobno-slovných pásiem. Aktívny je Turistický klub OMM, uskutočňujúci turistické a poznávacie pochody. V najbližších týždňoch plánujeme založiť Športový klub. Do športovej činnosti

matičiarov sa začali aktívne zapájať aj členovia hokejového fanklubu HK32 Liptovský Mikuláš a mnohí jeho členovia vstúpili do radov OMM. V minulosti mladí matičiari založili a vydávali svoj vlastný časopis pod názvom Oblak. V súčasnosti sa pracuje na novom type informačného periodika, pravdepodobne mladých matičiarov z Liptova, vydávaného elektronicke. Množstvo mladých matičiarov však nešíri dobré meno Maticy slovenskej len vo svojom okolí. Okrem toho, že do radov OMM priťahujú nových členov, aktívne pracujú aj na zvyšovaní členskej základne v Miestnom odbore Maticy slovenskej, čo sa odráža aj na zvyšovaní počtu Odborov Mladej Maticy. Stalo sa tak v obci Podtureň, kde Matica slovenská nemá zázemie a tiež tu nikdy nepracovala. Členka OMM z Liptovského Mikuláša sa vzdala svojho členstva a založila úplne nový Odbor Mladej Maticy v Podturni, do ktorého sa podarilo získať mladých ľudí, a tak zefektívniť činnosť Maticy v Liptove.

Mladá Matica je dôležitou súčasťou MS a zaslúži si od nej náležitú podporu a pozornosť. Vedenie nových generácií k matičným myšlienkam, k matičným hodnotám a k poznaniu svojich koreňov je to najdôležitejšie, čo Matica slovenská musí vo svojej činnosti obsiahnuť. Dnešné dobré fungovanie celoslovenskej Mladej Maticy je zárukou perspektívy pre našu najstaršiu kultúrnu a národnú inštitúciu Maticu slovenskú.

Marek NEMEC

Vtedy a dnes

Počas Okrúhleho stola slovenskej inteligencie, ktorý sa uskutočnil v Bratislave 13. januára 2012, kde sa nastoľovali budúce národnostátne vízie, zaznela od jedného prednášajúceho otázka na zamyslenie: „Kto by pred sto rokmi v roku 1912 stavil hoci len deravý groš na samostatnú slovenskú štátnosť?“ Zaujímavá myšlienka, ak si uvedomíme, v akom beznádejnom postavení sme boli pred sto rokmi, v kontraste s tým, že samotný okrúhly stôl zasadal v budove Slovenskej národnej rady, v ktorej v roku 1993 bola vyhlásená samostatná Slovenská republika.

Bez ohľadu na všetky dnešné politické, ekonomické a morálne problémy slovenskej spoločnosti musíme uznať, že Slováci prestli dlhú a v podstate úspešnú cestu. Storočie dozadu bola Bratislava, vtedy nazývaná Pressburg, resp. Pozsony, napriek početnému slovenskému obyvateľstvu kultúrne nemecko-maďarským mestom. Kto by predpokladal, že raz sa stane už so slovenským názvom Bratislava hlavným mestom Slovenskej republiky? V roku 1912 v Uhorsku zúrila bezpríkladná maďarizácia, ktorá sofistikovaným spôsobom decimovala slovenský národ i jeho inteligenciu a súčasne zatlačila do politickej defenzívy aj ostatné slovanské národy. Rakúsko-uhorská monarchia cisára Františka Jozefa vyzerala nedotknuteľne a zdalo sa, že tu bude večne. Čerstvé boli aj spomienky na tragédiu v obci Černová v roku 1907. Vtedy sa uhorská štátna moc nezastavila ani pred streľbou do pokojného zhromaždenia, aby potlačila akýkoľvek národný prejav. Bola to doba, v ktorej len málokto videl svetlo na konci tunela. Zároveň po hospodárskej stránke Slovensko pred prvou svetovou vojnou patrilo medzi agrárne krajiny. Aj v tomto ohľade možno povedať, že dnes je Slovenská republika industriálnym štátom aj napriek spomínaným ekonomickým problémom.

Rakúsko-Uhorsko zaniklo a Slovákov v priebehu 20. storočia čakali nové ťažké skúšky. Dve svetové vojny, nástup agresívnych totalitných ideológií, neustále vonkajšie zásahy do nášho národného života, opakované zmeny politických a hospodárskych systémov nás výrazne poznačili. Napriek všetkému veľké ríše a ideológie padli, ale Slováci zostali! Nebol to však výsledok dejinnej náhody. Prežili sme vďaka nezlomnému snaženiu a práci niekoľkých generácií slovenských národovcov. Tí aj vo veľmi ťažkých podmienkach prenasledovania dokázali v každej situácii naformulovať národný program. Zároveň s neuveriteľnou trpezlivosťou hľadali cestu oslobodenia, ktorá viedla najprv k roku 1918 a nakoniec k roku 1993.

Beh dejín nemožno zastaviť. Súčasnú stavia Slovákov pred nové výzvy a zložité problémy. Tak ako v minulosti aj teraz ich prekonanie vyžaduje nový národnostátny program a cielavedomú výchovu mladej vlasteneckej inteligencie. Výsledok tohto snaženia bude viditeľný až po rokoch. Pracujme preto všetci tak, aby sme po ďalších sto rokoch v historickej rekapitulácii našich potomkov obstáli so ctou.

Marián GEŠPER

Nekritické uctievanie peňazí je nepriateľom slobody

Súčasná demokracia v reálnej praxi

Kde bolo tam bolo, bola raz jedna krajina, kde obyvateľom vládli skorumpovaní politici, ľudia žili v strachu a horšie ako smrť bola túžba po slobode. No prišiel deň, keď si ľudia povedali dosť! Vyšli do ulíc a postavili sa problému tvárou v tvár. Zosadili prehnutý a morálne vyčerpaný systém – socialistický experiment v sovietskom vydaní.

Ten vystriedala demokracia, ktorá mala priniesť ľuďom vytúženú slobodu, mala dbať na dodržiavanie základných ľudských práv zakotvených priamo v ústave a zákonoch. Tu sa príbeh končí a začína sa nová krutá realita. Žiaľ, v mnohých prípadoch sa zmenila len forma, nie však obsah. Mnohí politici si prezliekli svoje červené kabáty za také, ako sa im momentálne hodili. V roku 1992 bola prijatá Ústava SR a niektoré ďalšie zákony, ale s ich dodržiavaním a uplatňovaním nastal istý problém. Naša justícia je v podstate skorumpovaná a pomalá a vieme o mnohých prípadoch, keď súdny spor nevyhral ten s pravdou, ale ten, ktorý mal viac peňazí a poznal viac vplyvných ľudí. Ďalšou

zmenou mali byť nezávislé médiá, ktoré nás mali pravdivo informovať o dianí u nás a vo svete. Realita je však úplne iná. Naša „slobodná a nezávislá“ tlač nás o týchto svojich charakteristických črtách presvedča denne, zaujíma ju len bulvár, senzácie a polopravdy. Poslednými prvkami demokracie, ktoré spomeniem, sú sociálne istoty, právo na prácu a bezpečnosť občanov, žiaľ, ani tomto bode sme sa neposunuli k lepšiemu, skôr k horšiemu. Samozrejme, že nežijeme v dobe temna, ale negatíva súčasnosti sú zjavné a pomaly naberajú kritický celospoločenský ráz.

Pomaly sa dostávame ku koreňu problému. Je toto vôbec tá vysnívaná demokracia, po ktorej tak túžili

naši otcovia a naše mamy? Určite nie je. Nazval by som to skôr hlbokým a odludšteným kapitalizmom, v ktorom sú jediným hnacím smerodajným faktorom peniaze a zasa len peniaze. Ich nekritické uctievanie je hlavným nepriateľom slobody a spravodlivosti v dnešnom globálnom svete. „Základom demokratického štátu je sloboda,“ povedal raz grécky filozof Aristoteles. Slobodný človek nie je človek, ktorý si musí dávať pozor na svoje myšlienky a názory. Slobodný človek nesmie mať obavu svoje myšlienky vysloviť, musí mať právo ich prezentovať a rovnako má právo nazývať veci pravými menami. Dajme si teda dole ružové okuliare a hovorme o tom, čo nás trápi a čo sa nám ne-

páči nahlas a najmä sa to pokúsme zmeniť minimálne vo svojom okolí. Ja ako zástupca mladej generácie by som hneď vymenil možnosť cestovania do nejakých ázijských krajín a hypermarkety na každom rohu za sociálne istoty, za dostatok práce, ktorá by bola primerane odhodnotená, a za pevnú pôdu pod nohami pre mladých ľudí a pre mladé rodiny v regiónoch a v Slovenskej republike ako celku!

Pre mňa rok 1989 symbolizuje istú nádej do budúcnosti, že sa opäť najdu ochotní ľudia, ktorí sa pokúsia o zmenu k lepšiemu, že sa ľudia k sebe budú správať oveľa ľudskejšie. Súčasnú budú k sebe solidárni a budú si nápomocní, morálne hodnoty budú stáť nad tými materiálnymi. Spoločnosť nebude nariadená jedinou túžbou – honom za mamonou a hyperkapitalizmom, bude zdravá a skutočne slobodná. Rozlúčim sa citátom na zamyslenie od generála Milana Rastislava Štefánika: „Kto si myslí, že slobodu zaňho vybojujú iní, ten jej nie je hoden.“

Matej LADA

člen Odboru Mladej Maticy v Rožňave

